בר קשא דפומבדיתא דטרקיה חיויא הוה [א]תליסר חמרי חיורתא בפומבדיתא קרעינהו לכולהו ואישתכחו טריפה הואי חדא בההוא גיסא דפומבדיתא עד דאזלי מייתי לה אכלה אריה אמר להו אביי דילמא [ב]חיויא דרבנן טרקיה דלית ליה אסותא דכתיב [ו]ופורץ גדר ישכנו נחש אמרו ליה אין רבי דכי נח נפשיה דרב גזר רב יצחק בר ביסנא דליכא דלימטייה אסא וגידמי לבי הילולא [בטבלא] ואזל איהו אמטי אסא וגידמי לבי הילולא בטבלא טרקיה חיויא ומית האי מאן דכרכיה חיויא לינחות למיא וליסחוף דיקולא ארישא ולהדקיה מיניה וכי סליק עילויה לישדיה למיא וליסלוק וליתי האי מאן דמיקני ביה חיויא אי איכא חבריה בהדיה לירכביה ארבע גרמידי ואי לא [ג]לישואר נגרא ואי לא ליעבר נהרא ובליליא לותביה לפוריא אארבעה חביתא וניגני בי כוכבי ולייתי ד' שונרי וליסרינהו בארבעה כרעי דפורייה וליתי [ד]שחפי ולישדי התם דכי שמע קלי אכלי ליה האי מאן דרהיט אבתריה לירהיט בי חלתא האי איתתא דחזיא חיויא ולא ידעה אי יהיב דעתיה עילוה אי לא יהיב דעתיה עילוה תשלח מאנה ונשדייה קמיה אי מכרך בהו דעתיה עילוה ואי לא לא יהיב דעתיה עילוה מאי תקנתה תשמש קמיה איכא דאמרי כ"ש דתקיף ליה יצריה אלא תשקול ממזיה ומטופרה ותשדי ביה ותימא [ה]דישתנא אנא האי איתתא דעייל בה חיויא ליפסעה ולתבוה אתרתי חביתא וליתי בישרא שמנה ולישדי אגומרי וליתי אגנא דתחלי וחמרא ריחתנא ולותבו התם ולטרוקינהו בהדי הדדי ולינקוט צבתא בידה דכי מירח ריחא נפיק ואתי ולישקליה וליקלייה בנורא דאי לא הדר עילוה: **כל האוכלין כו':** לאיתויי מאי [ו]לאיתויי טחול לשינים וכרשינין לבני מעיים **כל המשקין** לאיתויי מאי לאיתויי מי צלפין בחומץ א"ל רבינא לרבא מהו לשתות מי רגלים בשבת א"ל תנינא כל המשקין שותה ומי רגלים לא שתו אינשי: **חוץ ממי דקלים:** תנא חוץ ממי דקרים מאן דתנא מי דקרים שהם דוקרים את המרה ומאן דאמר מי דקלים שיוצאין מן שני דקלי (א) מאי מי דקלים אמר רבה בר ברונא תרתי תלאי איכא במערבא ונפקא עינא דמיא מבינייהו כסא קמא מרפי אידך משלשל ואידך כי היכי דעיילי הכי נפקי אמר עולא לדידי שתי שיכרא דבבלאי ומעלי מינייהו והוא דלא רגיל ביה ארבעין יומין רב יוסף אמר זיתום [ז]המצרי תילתא שערי ותילתא קורטמי ותילתא מילחא רב פפא אמר תילתא חיטי ותילתא קורטמי ותילתא מילחא (וכמונא) [ח]וסימניך סיסאני ושתי להו בין דבחא לעצרתא דקמיט מרפי ליה ודרפי קמיט ליה: **וכוס עקרין:** מאי כוס עקרין אמר ר' יוחנן לייתי מתקל זוזא קומא אלכסנדריא ומתקל זוזא גביא גילא ומתקל זוזא כורכמא רישקא ולישחקינהו בהדי הדדי לזבה תלתא בחמרא ולא מיעקרא לירקונא תרין בשיכרא ומיעקר לזבה תלתא בחמרא ולא מיעקרא ואי לא לייתי תלתא

קפיזי

בר קשא. ממונה למלך וישראל היה: **דילמא חיויא דרבנן.** שעבר על נידוי חכמים ונחש הנושכו על כך אין לו רפואה לפיכך לא נמצא לו רפואה: **אין רבי.** אין רבינו כך היה: **דכי נח נפשיה דרב גזר רב יצחק.** שיהיו ממעטים משמחה אותה שנה ולא יהא אדם מביא אסא וגידמי להילולא בטבלא שהיו רגילים להביא הדס וענפי דקלים לשמוח לפני החתן והכלה וכשמביאים אותן לפניהם מקשקשים לפניהם בשוק בנואם בתופים וזוגין טבלא אשקליט"א וגזר שלא יקשקשו לפניהם עוד: **דכרכיה.** נכרך סביבותיו: **וליסחוף דיקולא.** סל: **ארישיה.** דחיויא למעלה מראשו: **וליהדקיה מיניה.** יוריד הסל מעט מעט לצד הנחש ויבדיל בו הנחש מבשרו שיעלה על הסל שאם אוחזו בידו או מנתקו בחזקה יכעוס וישכנו: **וכי סליק.** הנחש על הסל ימהר וישליכנו במים ויברח לו: **דמיקני ביה חיויא.** כועס ורודף אחריו ומריח ריח פעמיו ורודפו: **לירכביה ארבע גרמידי.** שיפסקו עקבי פעמיו ולא יוכל להריחם: **לישואר נגרא.** חריץ של מים ידלוג: **ארבע חביתא.** שלא יעלה אליו מהר ולא יריח ריחו: **בי כוכבי.** במקום גלוי שלא יעלה דרך הגג ויפיל עצמו עליו: **שחפי.** ענפים וקסמים וכל דבר המקשקש זה בזה ומשמיע קול כשיעבור עליהן וירגישו החתולים ויאכלוהו: **בי חלתא.** בין החולות שאין נחש יכול לרוץ שם ויחזור לאחוריו: **אי יהיב דעתיה עלה.** לתאות תשמיש: **תשלח מאנה.** תפשוט בגדיה ותשליכם לפניה: **מאי תקנתא.** אי יהיב דעתיה עלה: **תשמש קמיה.** עם בעלה ותתגנה בפניו: **ותשדי ביה.** ותזרוק ביה: **דישתנא אנא.** דרך נשים לי ולחש בעלמא הוא: **דעייל בה חיויא.** כשהוא תאב לה נכנס כולו באותו מקום: **ליפסעה.** יפסקו את רגליה זה מזה: **אתרתי חביתי.** מקצתה על זו ומקצתה על זו כדי שיפתח רחמה: **ונישדי אגומרי.** כי היכי דניסליק ריחא: **אגנא דתחלי.** סל מלא שחליים: **ריחתנא.** שיש לו ריח טוב: **וליתבו התם.** על גבי קרקע תחת מושבה: **וליטרוקינהו בהדדי.** היין והשחליים כדי שיעלה הריח: **צבתא.** טינגליי"ש: **דאי לא.** קלי ליה הדר עילוה: **לאיתויי טחול לשינים.** ואע"פ שקשה לבני מעיים: **כרשינין לבני מעיים.** ואע"פ שקשה לשינים כדאמרינן בברכות (דף מד:). סד"א כיון שקשים לאדם לאו אורחיה למיכלינהו אי לאו לרפואה שיש בהם ומוכחא מילתא וניתסר קמ"ל: **צלפים.** פרי של צלף קפריי"ר: **תלאי.** דקלים נטיעות מין תמרים שנקרא בלשון ארמי תאלי: **כסא קמא.** דשתו מהנהו מיא: **מרפי.** זבל שבמעים במקצת: **אידך.** כוס שני: **משלשל.** מאד: **היכי דעיילי.** צלולים: **הכי נפקי.** שמנקין(ט) המעיים מן הרעי מראשונים: **והוא דלא רגיל.** למשתי שיכרא כבר עברו מ' יום: **רב יוסף אמר זיתום המצרי.** הוא מי דקרים ועל שם שדוקרים את החולי: **תילתא קורטמי.** כרכום: **סיסני.** כלי שנותנין בו תמרים כדאמרינן בעלמא (ב"מ דף סו:) ואי אגבהינהו בסיסני קנגהו. וסימניך דלא תחליף שמעתתא שם כלי זה יהא לך סימן שיש בו שני סמכין רב יוסף אמר שערי: **בין דבחא לעצרתא.** בין פסח לעצרת: **דקמיט.** עצור: **קומא אלכסנדריא.** שרף אילנות של אלכסנדריא: **גביא גילא.** אלו"ם בלע"ז: **כורכמא רישקא.** כרכום של גן קרו"ג אוריינט"ל הגדל בגנים: **לזבה.** הנך תלתא מיני ליסקייה בחמרא: **ולא מיעקרא.** אינה נעקרת מלילד לפי שהיין מפיג חוזקן של סמנים ומתרפאה מן החולי: **לירקונא תרי.** מינייהו ליסתי בשיכרא וזהו רפואתו: **ומיעקר.** מלהוליד: **לזבה תלתא בחמרא.** הדר נקט ליה משום הנך רפואות דנקט ואזיל: **ואי לא כו'.** כולהו לא מעלו אלא לזבה:

קפיזי

חיויא דרבנן טרקיה דלית ליה אסותא. אע"ג דגבי בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל בפרק ב' דמס' ע"ז (דף כז:) קאמר שלא עבר על דברי חבירים שנאמר ופורץ גדר ישכנו נחש אע"ג דלא הוה ליה אסותא שהרי מת התם לא היה לו רפואה מזומנת אבל הכא שהרפואה היתה מזומנת ונאבדה ממנו במזל רע קאמר דלית ליה אסותא: **וליתי אגנא דתחלי.** משמע הכא דהנחש אוהב שחליים וכן בשלהי דנדרים (דף נא:) דקאמר ליה נואף נבעל לא תיכול מהני תחלי דטעמינהו חויא וא"כ יש בהן משום גילוי (ב) ובפרק ב' דמס' ע"ז (ל: ושם) אמר דשחליים אין בהם משום גילוי וי"ל דהתם לא ממש שחליים קאמר אלא כהנך דאמר התם (מס' ע"ז דף סו.) וכן היו עושין בערבי שבתות בצפורי [נותנין חומץ לתוך גריסין] והיו קורין אותו שחליים אי נמי בשלהי נדרים (דף נא:) מיירי דהוה ביה חלא כדמסקינן התם במס' ע"ז (דף ל:) אבל אית בהו חלא מיגרי בהו והכא נמי חמרא מיגרי בהו: **רב** יוסף אמר זיתום המצרי. ר"ת כל הך מילתא מחק מספרו ואומר דל"ג (ג) אלא כר"ש אלו עוברין (פסחים מב:) ונראה לר"י שמחקה משום דזיתום המצרי מותר לשתות כדתניא בפרק במה (דף קנו.) ושוין שבוחשין את השתית ושותין זיתום המצרי ואומר ריב"א דאין צריך למחוק דרב יוסף לא קאי לפרש מי דקרים דמתני' אלא אמילתיה דעולא קאי דאמר שיכרא בבלאי מעלי מינייהו ואומר רב יוסף דזיתום המצרי מעלי מינייהו מיהו משמע כפירוש הקונט' דאמתני' קאי מדלא קאמר בהדיא זיתום המצרי מעלי מינייהו: **סיסאני.** ולא קאמר וסימניך סמך כדאמר בשלהי כמה אשה (לעיל סו.) משום דשערי לא כתיב בסמך:

והתניא

מסורת הש"ס

א) [פי' רש"י לקמן קיט. ד"ה תריסר עיליתי], ב) [ע"ז כז:], ג) [כערך שוור ע' הערוך לשוור], ד) [גירסת הערוך שחפי דקנא פי' קליפות הקנים], ה) [ע"ז יח. כו:], ו) [ברכות מד:], ז) [פסחים מב: ע"ש], ח) [שם ע"ש ברש"י], ט) [שמנקין רש"ל].

תורה אור השלם

ו חפר גומץ בו יפול ופרץ גדר ישכנו נחש:
קהלת י ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' שיוצאין משני דקלים (מאי מי דקלים) תא"מ ונ"ב פ"א אינו: (ב) תוס' ד"ה וליתי וכו' משום גילוי ואע"ג דבפ"ב דע"ז אמר: (ג) ד"ה רב יוסף וכו' ואומר דל"ג לה אלא כר"ש:

רבינו חננאל

מי דקלים. המעין היוצא במערבא מבין אותן ג' שתילים. ובירושלמי שונין מי דקרין שדוקרין את המרה. אבוב רעה. פי' בלשון ישמעאל אנבוב אל רעאי או עצאה אל רעאי.

עין משפט נר מצוה

לו א טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף לו:

לעזי רש"י

אישקליט"א. פעמון קטן.
אינטליי"ש [טינליי"ש]. צבת.
קפריי"ר. שיח צלף.
אלו"ם. צריף.
קרו"ג אוריינטי"ל. כרכום.

מוסף רש"י

דלית ליה אסותא. שאם נשכו נחש בשביל שעבר על דברי חכמים, לא תעלה לו רפואה וימות, אם היה מתרפא מנשיכה זו סופו למות על ידי נשיכת חברו שעובר על דברי חכמים חייב מיתה (ע"ז כז:). ופורץ גדר. סייג של חכמים לעבור על דבריהם, ישכנו נחש. מיתה בידי שמים, ולפי שדבר בלשון פרצת גדר, הזכיר בתשלומין לשון נשיכת נחש, שהוא דר בחורי נקבי כותלי בתים פרוצים (קהלת י ח). דישתנא. נוטריקון ל' דרך ש' נשים (שם כו:). קורטמי. מוריק"א קרו"ג (פסחים מב:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com